

Kirkolliskokousaloite turvallisemman tilan periaatteiden käyttöön otosta Suomen ortodoksisessa kirkossa

Esitän, että Suomen ortodoksisessa kirkossa luodaan turvallisemman tilan periaatteet ja otetaan ne käyttöön keskushallinnossa, seurakunnissa ja muissa kirkon parissa toimivilla toimijoilla. Periaatteissa huomioidaan erityisesti keskustelukulttuurin kehittäminen ja hengellisen väkivallan estäminen. Työ toteutetaan ulkopuolisia ja riippumattomia ammattilaisia hyödyntäen ja siihen varataan budjetissa riittävät resurssit. Lisäksi huomioidaan periaatteiden jalkautus, seuranta ja jatkuva kehittäminen tulevana vuosina.

Perustelut:

Suomen ortodoksisessa kirkossa, sen keskushallinnossa, seurakunnissa ja muillakin toimijoilla on vakavia ongelmia keskustelukulttuurissa sekä työntekijöiden, luottamushenkilöiden ja seurakuntalaisten hyvinvoinnissa. Sen sijaan, että kirkko olisi turvapaikka maailman myrskyissä, se on muodostunut monelle henkisen kärsimyksen ja ahdistuksen aiheuttajaksi. Turvallisempi tila on rohkaiseva ja turvallisen tuntuinen ympäristö, joka kannustaa avoimuuteen, kunnioitukseen sekä fyysiseen, henkiseen, sosiaaliseen ja hengelliseen turvallisuuteen.

Kirkon ja seurakuntien työntekijöiden epäasiallinen toiminta toisiaan, luottamushenkilöitä ja seurakuntalaisia kohtaan on pitkäaikainen ja yleinen ongelma. Tämä ilmenee muun muassa siinä, että moniin seurakuntiin on vaikea rekrytoida työntekijöitä, ortodoksinen teologia ei ole nuorille kiinnostava opiskeluala, monet alalle kouluttautuneet teologian ammattilaiset hakeutuvat pois alalta ja äärimmillään monet jättäytyvät pois seurakunnan toiminnasta tai eroavat kirkosta. Turvallisemman tilan tavoitteena on kehittää yhteisöjen jäsenten toimintaa toisia paremmin huomioon ottavaksi, jolloin kenenkään ei tarvitsisi kohdata kiusaamista, häirintää tai väkivaltaa kirkossa.

Turvallisemman tilan periaatteisiin kuuluu esimerkiksi seuraavia asioita:

- Pyrimme siihen, ettemme loukkaa tai halvenna ketään sanavalinnoilla tai teoillamme.
- Kunnioitamme toistemme henkilökohtaista tilaa emmekä koske toisiimme ilman lupaa. Annamme tilaa myös toistemme mielipiteille ja puheenvuoroille.
- Kysyminen ja erehtyminen on sallittua. Pyydämme anteeksi, jos loukkaamme tahattomasti.
- Jos huomaamme syrjintää, häirintää tai muuta epäasiallista käytöstä, puutumme tilanteeseen.

Turvallisemman tilan periaatteiden tulee suojella ja velvoittaa kaikkia kirkon ja seurakuntien työntekijöitä, luottamushenkilöitä, seurakuntalaisia ja kaikkia muitakin kirkon toimintaan osallistuvia henkilöitä. Turvallisempi tila koskettaa myös viestintää ja julkista keskustelua mediassa ja somessa. Aivan erityisesti tulisi kiinnittää huomiota ja lisätä työkaluja hyvän keskustelukulttuurin kehittämiseen, jossa kaikkia kohdellaan arvostavasti ja etenkin kaikenlainen julkinen maalittaminen, mustamaalaaminen ja panettelu pitäisi saada loppumaan.

Lisäksi aivan erityisesti tulisi kiinnittää huomiota hengellisen väkivallan käyttöön, joka voi ilmetä esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- hengellisen auktoriteetin väärinkäyttö
- vaatimukset ehdottomasta kuuliaisuudesta kirkon johtajia kohtaan
- hengellisen vallan käyttäminen ihmisten nöyryyttämiseen, pelotteluun, eristämiseen, syyllistämiseen ja kontrolloimiseen

Samassa pitäisi rakentaa toimintamallit epäkohtiin puuttumista varten, esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, kun hengellisesti korkeammassa asemassa oleva henkilö väärinkäyttää hengellistä auktoriteettiaan alemmassa asemassa olevaa henkilöä vastaan väkivaltaisella tavalla. Toimintamallit tulisi rakentaa olemassa olevien rakenteiden sisään eikä erillisiksi organisaatioiksi. Myös Whistleblowing-kanavien käyttöönottoa tulisi edistää. On kuitenkin syytä huomioida organisaatioiden kehittämiseen riittävät resurssit, esimerkiksi häirintäyhdysheiköiden koulutusta varten. Toiminnan jatkuva kehittäminen sisältää myös sen, että turvallisemman tilan periaatteita ei aleta väärinkäyttää sen tarkoituksen vastaisesti ihmisten kiusaamiseen. Periaatteita ja toimintamalleja tulisi valmistella yhteistyössä eri alojen asiantuntijoiden kanssa. Yhteistyökumppaneita voisivat olla esimerkiksi Uskontojen uhrien tuki ry, työsuojelun ammattilaiset ja yhdenvertaisuusasioihin perehtyneet asiantuntijat.

Helsingissä tasa-arvon päivänä 19.3.2025

Jefim Brodkin
kirkolliskokousedustaja